

Novi kongres je radikalnejši kakor Rooseveltova administracija

Demokratje iz južnih držav prevzeli kontrolo 74. kongresa. Byrns iz "opičje" države Tennessee je predsednik zbornice. Nižja zbornica, ki je bila organizirana še predno se je sešla, je dobila veliko večji "zamašek," ki znači močnejšo kontrolo

ROOSEVELT PREDLOŽI DANES ZAKONODAJNI PROGRAM ADMINISTRACIJE

Washington, D. C., 3. jan. — Akcija v senatu za 30-urni tednik se je začela takoj prvi dan zasedanja kongresa. Senator Black iz Alabame je predložil nov načrt 30-urnega delovnika, ki je bolj drastičen kakor je bil prvi, ki je zaspal v spodnji zbornici poleti 1933. Novi načrt določa, da blago, ki ni proizvodnja na podlagi 30-urnega delovnika v tednu, se ne sme prodajati v meddržavni trgovini in federalna vlada ne sme finančno pomagati nobenemu podjetju, ki bi ignoriralo 30-urnik. Dalje je določeno v Blackovem predlogu, da podjetnik, ki ignorira kolektivno pogajanje s svojimi delavci, izvrši zločinsko dejanje, če zniža mezo.

Washington, W. C., 3. jan. — Novi, štirinasedemdeseti kongres, ki se je danes sešel, je veliko radikalnejši kakor je predsednik Roosevelt s svojo administracijo, toda vsa "radikalnost" novega kongresa ni daleč nad ničlo. To kaže, kako nizko je padla "radikalna liberalnost" predsednika in njegovih administrativnih "new dealerjev".

Nižja zbornica novega kongresa je bila organizirana že včeraj na "kavkuzu" ali zborovanju demokratskega bloka. Za predsednika zbornice je bil nominiran kongresnik Joseph W. Byrns iz Tennesseeja. Demokratje iz južnih držav so uspešno odrinili tamnate iz New Yorka in "severnake" ter prevzeli kontrolo nad zbornico.

"Južnjaki" so izvršili še eno formo, katere jim zamerjajo: zbiranje masinske kontrole. Povečali so takozvani "gag rule" ali zamašek, ki omejuje razprave in možnost, da se spravi na glasovanje predlog ali zakonski načrt, ki je pokopan v odsekih. Po stari določbi je tak predlog ali načrt potreboval 145 podpisov, da je takoj prišel na dnevni red zbornice, toda včeraj so to število zvišali na 218 brez kakšne večje opozicije. To pomeni, da bo zelo težko dobiti na glasovanje predlog, kateremu nasprotuje večina zbornice.

Demokratje z juga bodo kontrolirali tudi senat. Kongresnik Bankhead iz Alabame bo oficijelni demokrataki vodja nižje zbornice. Newyorški tamnati so se tepli tudi za to pozicijo, a bili so poraženi. Demokratje so tudi sklenili, da republikanska manjšina bo imela le eno četrtino reprezentacije v odsekih. Vsi zbornični odseki so pod absolutno kontrolo demokratov.

Iz Bele hiše poročajo, da bo predsednik Roosevelt osebno prečital svojo poslanico jutri popoldne. V ta namen se vrši skupna seja nižje zbornice in senata. Predsednik bo kakor poročajo, priporočal kongresu zmerenost. Glavne točke njegovega zakonodajnega programa so, naj kongres dovolji več tisoč milijonov dolarjev za reliefna dela brezposelnih in sprejme zakon zavarovanja proti brezposelnosti ter starostnega zavarovanja.

Prvi konflikt med predsednikom in kongresom pride glede bonusa za bivše vojake. Vse kaže, da je kongres precej aložen za bonus in tudi predsednik, ki veto ne bo nič pomagal. Zadržani dnevi je imel Roosevelt več privatnih konferenc z zagovorniki bonusa, a dosegel je malo ali nič. Njegova zadnja grožnja je bila, če kongres sprejme izplačilo bonusa v vsoti dveh milijard dolarjev, da mora za to vsoto zvišati davke.

V ZADNJEM LETU JE BIL "LE" 25 LINČANJ

New York. — (FP) — V minulemu letu je bilo polovico manj linčanj v Združenih državah kakor leta 1933, pravi preliminarno poročilo International Labor Defense. Linčanih je bilo 25 oseb, vsi zamorci, ali 12 manj kot predlanskim in približno 50% manj kot lani.

Rekord ima država Mississippi, kjer je bilo linčanih osem oseb, v Louisiani štiri in po trije zamorci v Georgiji in Floridi. Povodi za linčanje so bili različni, od obdolžitve fatvine steklenice terpentina do posilstva in umora.

Asociacija za napredek zamorcev je predsedniku Roosevelt poslala protest proti linčanju in ga obenem urgirala, naj se izreče za za antilincharski zakonski osnutek senatorjev Costigana in Wagnerja. Za ta osnutek, ki določa strogo kazen za linčanje, se je izreklo devet governorjev in mnogo drugih prominentnih oseb.

Po tem predlogu bi linčanje postalo zvezna zadeva. Vsak o-kraj, kjer bi prišlo do linčanja, bi bil podvržen denarni kazni od dveh do desetih tisočev. Strogi kazni bi bili podvrženi tudi "možje postavbe". Vsak šerif ali njegov pomočnik bi bil podvržen kazni \$5000 in pet let zapora, ki bi bil spoznan krivim za nemarjenja svoje dolžnosti.

Linčanje je ena najhujših peg na telesu Amerike. Zagovorniki Costigan-Wagnerjevega osnutka so mnenja, da bi s takim zakonom izginila tudi ta pega, ker bi bil indirektni kazni podvržen vsak davkoplačevalec v o-kraju in linčarji ter "postava" pa še posebej.

Parnik presekan na dvoje

New York. — V sredo zvečer je tovorni parnik Jane Christenson v newyorškem pristanišču treščil v potniški parnik Lexington in ga dobesedno raztrgal na dvoje. Obe polovici raztrgane ladje sta se potopili četrtilje milje narazen. Na razbitem parniku je bilo 130 potnikov in 51 mož posadke, toda vsi so bili rešeni razen šestih oseb, ki jih še pogrešajo. Kriva je bila megla.

Zadrage odpravijo privatno trgovino

Superior, Wis. — Zadrage v gornjem delu srednjega zapada se nič ne pritožujejo nad slabim biznisom. Izpodbirajo celo veržne trgovine, kot poročajo tukajšnja centralna zadruga. V prvi polovici prošlega leta se je združni promet dvignil povprečno nad 30% in v nekaterih trgovinah, ki so članice Central Cooperative Wholesale, se je promet podvojil.

nje dni je imel Roosevelt več privatnih konferenc z zagovorniki bonusa, a dosegel je malo ali nič. Njegova zadnja grožnja je bila, če kongres sprejme izplačilo bonusa v vsoti dveh milijard dolarjev, da mora za to vsoto zvišati davke.

OBRAVNAVA PROTI BRUNU HAUPTMANNU

Flemington, N. J. — Obravnava proti nemškemu imigrantu Richardu Brunu Hauptmannu, ki je obtožen ugrabljenja in umora Lindberghovega sinčka, je prvi dan potekla z nepričakovano brzino. Obravnava se je pričela ob desetih predpoldne in ob štirih popoldne je že bilo izbranih deset porotnikov, šest moških in štiri ženske.

To pomeni, da bo porota sestavljena v četrtek predpoldne in takoj nato bodo državni tožilci predložili evidenco in predstavlili priče. D. T. Willentz, generalni pravdnik države New Jersey, vodi tožni štab in on bo formalno odprl in zaključil proces za državo.

Vsi doleži izbrani porotniki so očetje in matere odraslih otrok, le eden ima majhno dete. Sodna dvorana je natlačena. V ospredju tik za mizami tožilcev je ves dan sedel Charles A. Lindbergh. Komaj dva ali tri korake od njega je sedel obtoženec Hauptmann, toda oba moža se nista niti enkrat pogledala. Hauptmann se zadržuje mirno in flegmatično. Navzoča je tudi njegova žena.

50 POLJSKIH RUDARJEV V SMRTNI STAVKI

Katovice, Poljska, 3. jan. — Petdeset rudarjev se nahaja že sedem dni brez jedi v premogovniku Baski pri Golonogu v dombrovski dolini. Gladovne stavke pod zemljo — po vzgledu ogrskih rudarjev v Peču — se je udeležilo 80 mož, toda 30 mož se je premislilo in včeraj so prišli na pol mrtvi na površje. Ostalih 50 pa še vztraja in posla so glas, da raje umrjejo od glada, kakor da bi se podali. Rudarji so zastavkali, ko je vodstvo rova naznanilo, da opusti delo v tem premogovniku zaradi slabše kakovosti premoga. Jamo hočejo zaliti z vodo.

3000 RELIFNIH DELAVCEV ZASTAVKALO V MONTANI

Butte, Mont. — (FP) — Pri reliefnem delu v okraju Silver Bow je zastavkalo 3000 delavcev, ki so člani svoje FERA Workers unije. Zastavkali so iz protesta proti znojniškimi razmeram in večji kopici vsakovrstnih pritomb.

Med slednjimi je tudi zahteva za vrnitev dela Jamesu McClearyju, ki je bil odslavljen v reliefni klavnic, kjer dela 1500 delavcev. Nadalje zahtevajo uveljavitev 30-urnega tednika in plačo in pol za delo ob sobotah in nedeljah.

Ves relief v Montani diši močno po tampanitski politiki. Reliefne oblasti prakticirajo favorizem na različne načine. Eden najpričljivejših "graftov" je v tem, da imajo demokratski manjši in večji bossi v "relifni službi" svoje truke, ki so večnoma stare škatle in sploh niso več za rabo. Vseeno jim pa prinašajo toliko in toliko na dan.

Stavkarji zahtevajo, da reliefne oblasti odpravijo ta favorizem in naroče avtne truke od članov unije. Pravijo, da je med "klienci" mnogo takih, ki imajo prav tako dobra vozila kakor demokratski bossi. In to je tudi verjetno, ker je v Buttu 32.000 oseb od 52.000 prebivalcev, ki so odvisni od reliefa. Nekateri so zaposleni pri reliefnih projektih, drugi pa so na podpori.

Relifni "budget" znaša \$32.50 za družino na mesec. Za kraj, ki je produciral že toliko bogastva kakor Butte — nad dve milijardi in pol — je vsekakor malo.

Tekstilna stavka poravnana s kompromisom

Worcester, Mass. — Pri Stevens Linen Works je bila poravnana stavka po državni arbitražni komisiji. Ta je predlagala uposlitev vseh stavkarjev brez diskriminacij in priznanje tekstilne unije.

Stavkarji so sprejeli ta kompromis s 281 proti 51 glasovom, nakar se je z njim sprijaznila tudi družba. Dogovor velja za šest mesecev. Komisija bo imela končno besedo v vseh spornih zadevah, tikačih se diskriminacij.

ODMEV SINCLAIRJEVE KAMPANJE NA SODIŠČU

Pisatelja toži za milijon odškodnine neki zamorski pridigar

TUDI DUHOVNI BAJE KOVALI DENAR PRI VOLITVAH

Los Angeles. — Ker je Upton Sinclair zapisal v reviji Nation, da so vsi zamorski pridigarji v Los Angelesu prejeli po \$50 od republikancev, da so s prižne agitrali proti njemu, ima zdaj opraviti s tožbo radi kriminalnega obrekovanja.

Za milijon dolarjev odškodnine ga toži neki zamorski pridigar iz Los Angelesa, ki pravi, da ni prejel nobenega denarja za pobijanje Sinclairja v zadnji kampanji. "Epiški" kandidat je reagiral na to tožbo z izjavo, ki tožitelju ne daje nobenega upanja, da bo prišel do milijona na tako lahak način. Sinclair pravi, da vse njegovo posvetno bogastvo znaša tri tisoč dolga. In drugače mu ne morejo vzeti kot ta dolg.

Glede podkupovanja raznih verskih sekt v zadnji kampanji je vsekakor dejstvo, da so republikanci izdali mnogo denarja za pobijanje "brezverskega" Sinclairja po pridigarjih. Če so slednji prejeli denar od Merriamovih voditeljev kot direktno ali indirektno podkupnino, ni važno. Resnica je pa vsekakor, da so republikanci, s katerimi so se zvezali tudi reakcionarni demokratje, prispevali generozno za "podpiranje cerkve" v zadnji kampanji.

Tehnično najbrž ne bo mogoče nikomur dokazati, da je bil ta denar prispevan za anti-Sinclairjevo propagando v cerkvi. Če so bili izstavljeni pridigarjem kot "podpora cerkvi". Svoj namen so itak dosegli in sementirali vse sekte — katoliške, protestantske, židovske, zamorske in druge duhovne — v enotno fronto proti Sinclairju. Tudi Almee Sempke McPherson ni zaostajala in spremeniila svoj "taberna-kel" v anti-Sinclairjevo postojanko.

(Dolje na 3. strani.)

Domače vesti

Rojakinja umrla

Chicago. — Dne 2. januarja je umrla Johana Solar, roj. Ribnikar, stara 86 let in doma iz Trbiča na Gorenjskem. Pogreb bo v soboto ob pol. desetih predpoldne z naslova 3019 N. Damen ave.

Se en grob

Clinton, Ind. — Dne 30. dec. je tu umrl Louis Lipovšek, star 52 let in doma iz Podlipovca. Bil je član društva št. 50 SNPJ.

Solčič aretiran

Pittsburgh. — Kakor poročajo, je bil Vinko Solčič, bivši gl. tajnik HBZ, aretiran 26. decembra, ko se je vrnil v Pittsburgh. Solčič je priznal vse slučaje svoje povere pri zajednici.

Zanimiva starina — če je

San Francisco, Cal. — Ružica Gojković, šestletna hčerka hrvaškega farmarja Nikole Gojkovića v bližini Fairfaxa, je med igranjem potegnila iz zemlje staro sekirico, na kateri je vilita glava prvega ameriškega predsednika Washingtona in zraven je napis: "Washington Inaugurated President of the U. S., April 30, 1789". Domneva se, da je sekirica iz omenjenega časa — če je.

Novi grobovi v starem kraju

Cleveland. — Antonija Stradijot (prej Logar) je prejela žalostno vest, da je na Vrhu pri Žužemberku umrla njena stara mati v starosti 94 let. V Jolietu zapušča sina Jos. Hribarja. — Rose Zupančič je tudi prejela žalostno vest, da je v Celju na Stajerskem umrla njena sestra Marija Karl, roj. Svet, stara 58 let. V Ameriki zapušča poleg sestre še več drugih sorodnikov.

Avtomobilaka neoreča

San Francisco, Cal. — Sestri Annie in Mary Fabjan sta se ponesrečili pri vožnji z avtom. Odpeljani sta bili v mestno bolnišnico. Annie Fabjan je nadarjena koncertna pevka.

Se en grob na zapadu

Wenatchee, Wash. — Tu je umrl Math Kobe v visoki starosti 85 let. Doma je bil od Vinice v Bel Krajini in v Ameriko je prišel, ko mu je bilo 11 let. Bil je torej eden najstarejših naseljencev.

Smrtina kosa v Clevelandu

Cleveland. — Te dni je umrl John Kužnik, star 54 let in doma iz Sadije vasi pri Žužemberku. V Ameriki je bil 22 let in tu zapušča ženo, pet otrok in tri brate, v starem kraju pa mater. — Dalje je umrl Jos. Znidaršič, star 54 let in doma iz Smorčar pri Ložu. V Ameriki je bil 32 let in tu zapušča ženo, sina in štiri hčere. — Umri je tudi Peter Jelenič, star 17 let in rojen tu. Zapušča starše, tri brate in pet sester. — Zadnje sredo je umrla Mary Lavšin, stara 26 let in rojena tu. Zapušča družino.

FRANCOSKI ZU-NANJI MINISTER DANES V RIMU

Rim, 3. jan. — Pierre Laval, francoski minister, pride jutri v Rim na konferenco z Mussolinijem. To je prvi slučaj, odkar je Mussolini na krmilu, da visok francoski uradnik obišče Italijo. Namen konferenca je, da se Francija in Italija zblizata in skleneta pakt prijateljstva, toda obe morata dati koncesije.

Francija zahteva, da mora Italija podpisati pogodbo za neodvisnost Avstrije in se sprijazniti z mabo antanto, predvsem pa z Jugoslavijo; sploh mora Italija jamčiti, da ne bo več delala razdora s svojo revizionistično propagando na Balkanu in v Podonavju. V zameno bo Italija dobila koncesije v Afriki, kjer razširja svoje kolonije.

VELIK NAPREDEK AVTNIH UNIJ V LETU 1934

Unije se razširile z vi-harnimi stavkami pri mnogih družbah

TO LETO ZNA PRINESTI SE VEČJE STAVKE

Detroit. — (FP) — Pravkar nastopilo leto 1935 bo avtnim delavcem mogoče prineslo organizacijo. To ni nobeno prerokovanje, marveč le možnost, ki je na vidiku. Razvoj in razmere v avtni industriji so pač take, da je pretežno, če ne kompletno, organiziranje avtnih delavcev nekaj neizbežnega.

Zadnjih par let, predvsem pa lansketo leto, je unionizem napravil velik korak v avtni industriji. Lansketo pomlad je sicer izgledalo nekaj časa, da bodo avtni magnati končno priljubili kapitalizirani pred unijami, ampak je bilo gibanje iztirjeno s raznimi manevri podjetnikov in Rooseveltove administracije. Taka možnost sicer obstoji tudi v bližnji bodočnosti, ko se obnove boji, do katerih sigurno pride, najbrž še v večjem obsegu kakor so bili lanskati.

In zadnje leto je bilo izredno viharo za avtno industrijo, katero je objelaval stavkovni val drug za drugim. Sploh se je ta stavkovni val nadaljeval iz prejšnjega leta, ko je 11. januarja 1933 počilo v tovarnah Briggsove družbe. Skozl vse leto se je nadaljevala sporadična revolva avtnih delavcev. Do zadnje stavke 1933 je prišlo pri Budd Mfg. kompaniji 13. novembra.

Lansko leto je bilo posebno viharo za General Motors korporacijo in njene podružnice — Fisher Body, Chevrolet in druge družbe, katere kontrolira ta močna avtna korporacija. Stavka avtnih delavcev v Clevelandu, Kansas Cityju, Flintu, Tarrytownu, Detroitu, Milwaukeeju, Kenoshi, Toledu — vsa ta in nekatere druga mesta so lansketo leto videla odločne upore avtnih delavcev radi silnega izkoriščanja.

Posebno viharo je bila stavka pri Electric Autolite kompaniji v Toledu, kjer je centralna delavska unija zagrozila z generalno simpatično stavko. S temi stavkami so se avtne unije več ali manj utrdile. Vožen faktor je postala posebno Mechanics Educational Society, neodvisna unija, ki se je oklenila agresivne taktike. Ob pričetku leta je imela 11 krajevnih družin, ob koncu pa 32 v osmih državah.

Največje stavke so pa seveda vodile avtne tovarniške unije Ameriške delavske federacije. Stavke so bile spontane in so avtni delavci z njimi demonstrirali, da se znajo boriti prav tako kakor izkušeni unionisti. Z njimi so toliko dosegli, da so na eni strani pokazali svojo moč; na druga pa povzročili strah v košah avtnih baronov, ki so šli mrzlično na delo z ustanovljanjem kompanijskih unij.

Iz teh stavk se burbonski magnati niso naučili ničesar. S priganjstvom prav tako nadaljujejo kakor so prej, delavce skušajo držati v suženstvu pa s pomočjo vohunov, katerih so postavili veliko število. Niso pa s to taktiko odpravili nezadovoljstva med delavstvom. Situacija je zdaj taka, da so na vidiku še večji boji kakor so bili lansketo leto. Teh se lahko izognemo le s tem, da pri februarjskih zašilanjih v Washingtonu pristanejo na vsrje koncesije. Tem se bodo avtni baroni pa sigurno upirali. Neizogibne posledice tega bodo nove stavke, ker priganjstvo in pa nizek zaslužek sta prevelika faktorja, da ne bi proti njima ne prišlo do novih odporov.

Naš največji stanovanjski problem. (Nariel Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Združeno državo (vsebuje Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; za Chicago in Ohio \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; za inostanstvo \$3.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ohio \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Člani glasujejo po dopisnici. Rokopisni dopisi in nemerodni listi ne smejo biti poslani. Rokopisni dopisi morajo biti poslani v slovenski ali v angleški pisavi. Če je potrebno, morajo biti poslani v dveh jezikih.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
1657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Davek na nakupovanje

Nakupovalni davek (sales tax) je ona vrsta davka, katero je organizirano delavstvo Amerike dosledno pobijalo in po vsej pravici. V teoriji plačujejo ta davek trgovci od skupnega prodanega blaga, toda zakonodajalci do danes še niso našli metode, s katero bi mogli doseči, da trgovci ne bi mogli naložiti tega davka na rame odjemalcev.

Faktilno plačujejo ta davek oni, ki kupujejo potrebščine za vsakdanjo eksistenco — živila, obleke in druge najpotrebnejše reči — in trgovine na drobno so le agenture, ki ta davek zbirajo od konzumentov in ga izročajo državi davkarjem. Davek zbirajo direktno, ko ga zaračunajo odjemalcu, ali pa indirektno, ko ga pripisajo cenam blaga.

Burboniki tisk se zelo navdušuje za to vrsto davka — in ve, zakaj. Pravi, da je nakupovalni davek "neboleč", ker ga nihče dosti ne občuti. To je resnica, kolikor se tiče bogatnikov. Bogatina res ne boli dosti, ako plača nekaj centov ali magari nekaj dolarjev od nakupljenih potrebščin. Vse drugače pa to občuti siromak, ki težje izda dolar kakor bogatin sto dolarjev.

Skratka: to je davek, ki zadene slehernega siromaka, zadnjega delavca v mestih in na deželi, in ker so siromašni delavci v veliki večini, morajo pretežni del tega davka plačati reveži. Nič čudnega torej, da je nakupovalni davek "neboleč" za bogate sloje! Saj ga plačajo najmanj v splošnem!

Recimo, da je razmerje med bogatini in reveži v majhnem mestu sto in pet tisoč. Bogatin ima samo eden žolodec kakor revež, torej ne more jesti veliko več, čeprav uživa boljše in dražjo hrano. Recimo, da bogatin potroši povprečno pet dolarjev dnevno za svojo hrano, revež pa potroši povprečno dolar na dan. Če je nakupovalni davek dva odstotka — kakor je v Illinoisu — plača bogatin deset centov dnevno, revež pa dva centa. Ampak revežev je pet tisoč in plačajo skupno petdeset dolarjev davka dnevno, dočim sto bogatinov plača skupno deset dolarjev. Država dobi od siromašnih delavcev štirideset dolarjev več davka dnevno kakor od bogatinov in bogatine to — nič ne boli. Ali je jasno?

Da, bogatinski razred ljubi nakupovalni davek in zdaj bi najraje videl, da se vsi drugi davki odpravijo — zlasti pa davek na dohodke in dobiček! — in ostane samo ta. V državi Illinois se to že izvaja.

Nakupovalni davek v Illinoisu je bil uveden 1. julija 1933. Zakon je sprva določal, da vsota tega davka, kolikor se nabere v prvih šestih mesecih, pade v sklad za brezposelne delavce, to je za državno podporo brezposelnim, po preteku te dobe pa dohodke tega davka porabi država za svoje izdatke in sorazmerno naj se znižajo davki na osebno in nepremičnostno lastnino.

Rezultat je, da država Illinois danes prejema letno 36 milijonov dolarjev dohodkov nakupovalnega davka — odkar je bil ta davek lani znižan s treh na dva odstotka, ko je državno vrhovno sodišče razveljavilo prvotni zakon — istočasno pa država ne bo pobirala več davkov od osebne in nepremičnostne lastnine (stavbišč, zemljišč, hiš etc.), katere ocenjena davčna vrednost v Illinoisu znaša več kot pet milijard dolarjev. Davki na osebno in nepremičnostno lastnino so zdaj omejeni le na okraje in občine.

Vidite? Bogatini v Illinoisu so se iznebili državnega davka na zemljišča, stavbišča, hiše itd. in državnega davka na osebno imetje (avtomobili, dragulji, vrednostni papirji itd.) na račun nakupovalnega davka! Od revežev ni dosti dohodkov od osebne in nepremičnostne lastnine, toda koliko so bogatini prihranili s tem davkom? Si lahko vsakdo misli.

Bogatini pa še to ni dovolj. Njihov tisk neprestano agitira za odpravo federalnega dohodninskega davka, ki se naj nadomesti s federalnim nakupovalnim davkom. To pomeni, da bi fevdali plačevali brez malega vse davke! Poleg državnega naj pride še federalni davek na breme potrebščine, ki jih delavec kupuje za svojo vsakdanjo eksistenco!

To bi kajpada bilo perfektno in neboleče davčno stanje. Težji del davčne butare naj se odloži s sloja imovitih in preloži na maso siromakov. Ali pride do tega?

Da, pride, če se ameriško delavstvo ne bo organiziralo in krepko nastopilo proti tem mahinacijam ameriških kapitalističnih burboncev. Organizirano delavstvo je proti vsaki formi nakupovalnega davka, alidanes je še prešlabo, da bi kaj doseglo. Delci, vsi do zadnjega v svoje vrste!

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Naša Prosveta in dobra SNPJ

Euclid, O. — Približno pošiljam pošto nakaznico za moje poteklo naročnino na našo Prosveto, katero zelo rada čitam, ker prinaša tako zanimive vesti iz vseh krajev Amerike.

Iz naše nasebine se nihče ne oglasi, da bi poročal o naših lokalnih razmerah. Ne vem kaj je temu vzrok, da tako apimo, čeprav nas je precej napredno mislečih — vsaj štejejo se med nje. Tukaj je lepo število Slovencev. O delu res ni vredno poročati, ker je še vedno na nič. Kdor ima delo, pa tako slabo zasluži, da ima komaj za življenje.

Staro leto se je poslovilo in nastopilo je novo. Za starim letom ne moremo žalovati, kajti za nas delavce je bilo mizerno. Vedno se moramo boriti za naš borj obstanek. Mnogi izmed nas je izgubil svoje prijatelje in sorodnike v prošlem letu. Tako sem tudi jaz prejel iz stare domovine žalostno vest, da je tam preminil naš nepoznani brat Joe Pungercič, ki je umrl dne 24. nov. 1934. Zanj je bila smrt sladka rešiteljica iz njegove strašne bolezni. Pokojnik se je rodil 2. feb. 1884 v Mali Bučki, fara Skocjan, Dolenjsko. V Ameriki je živel približno 28 let in svojočasno je bival v Fort Smithu, Arkansas, pod imenom Joe Pitt, pozneje pa v Chicagu, Ill., in v Fontani, Calif., nazadnje pa v Euclidu, O., odkoder se je podal v staro domovino pred tremi leti. Bolehal je 17 let in približno 20 let je bil član SNPJ, katere mu je bila skrbna mati v času njegove bolezni. Ko je odpotoval v staro domovino, mu je SNPJ izplačala odpravnino.

Pokojnik se je odpravil v staro domovino z upanjem, da bo tam lažje živel in se boljše počutil. Bilo pa je baš obratno. Zelo je trpel vsled bolezni in pomanjkanja. Pokojni Joe je bil naprednega mišljenja do zadnjega zdihljaja. V Euclidu zapuščal dve sestrji, Rozi Krnc in Annie Mencin, ter tri nečake, v stari domovini pa dva brata, sestro in več nečakov. Dragemu pokojnemu bratu ohranimo trajen spomin!

Tukaj imamo spet eden slučaj, da lahko vidimo, koliko je vredna naša dobra mati Slovenka narodna podpora jednota v slučaju nezgode ali bolezni, posebno pa če človeka doleti dolga bolezen. Rojaki, pristopajte v jednoto — našo dobro SNPJ — dokler je še čas! Rozi Krnc, 450.

Dnevne beležke

Milwaukee, Wis. — Ko je kazalec velike električne stenske ure naznanil konec starega leta, so zavili in zahreščali instrumenti jazz-orkestra velike restavracijske dvorane. Mnogi, deloma pijani, je zatulila in zarovela; nekateri so se objemali, drugi so si podajali roke hite sem in tja po velikem, sedaj napolnjenem prostoru. Vsak izmed gostov je kričal ali pa trobil v razne trobilne igrače v drugem tonu. Zunaj so tulile parne piščalke, vmes pa so se razlegali zamolkli glasovi zvonov številnih cerkva.

Leto 1934 je minilo — leto mizerije, skrbi in propadanja; napočilo je novo leto, leto upanja, velikih načrtov, leto probujanja in končne zmage nad depresijo — zmage robustnega individualizma, zmage nebeške potpelnosti ameriškega ljudstva.

Dobro so časopisi pripravljali te mase na ta "veliki" trenutek. Z velikimi črkami so oznanjali lepe bilance velikih družb; banknih in industrijskih, oznanjali še z večjimi črkami porast prometa v veletrgovinah raznih ameriških mest ter z zaničevalnimi gestami prešli preko pesimističnih poročil onih, ki so gledali z običajno treznostjo hladnih presojevalcev — ali so z malomarnimi opazkami preko poročila o stalnem dvigovanju brezposelnosti, o vladnem deficitu, o naskokih industrijskih kraljev na beraške reforme washingtonske vlade, "ki se odstranjuje od svojih boljševidnih nazorov in priznava privatno iniciativo naših best minds" — modrijanov, kateri so dosegli take uspehe v ameriški tiviljenju in bodo iz-

vršili ponovne čudeže v bližnji bodočnosti...

"Kaj je za Ameriko deset, dvajset, kaj je petdeset milijard za nas, za narod, za devetdeset milijonov letnih dohodkov?" je kričal v svoji koloni modri Briabane.

Tako je ta kričeca, tuleča masa stopila preko meje starega v novo leto — plesajoča, besneča na vulkanu, ki se ji odpira pod nogami.

In na teh razgretih, režečih krinkah ni bilo niti najmanjše sence izraza resnične radosti, izraza razumevanja. Kričali so, ker so kričali drugi, ker so bila srca prazna, tako prazna, kot so bile prazne glave, ker je vsa ta razgreta množica čutila potrebo, da se izkriči, da se izdijava, da preide preko te more, ki jo je davila skozi celo leto, da se vda vsaj za nekaj trenutkov omamljivemu čutu, da prihaja sedaj nekaj drugega, nekaj novega, nekaj zdravega...

Zadnjih par mesecev so se začele razne špekulantske, zemljiške in druge organizacije, ki žive ponavadi od "suckerjev", baviti z nakupovanjem raznih bondov. Predvsem oglašajo, da kupujejo za "cash" bonde stavbinskih in posojilnih družb, pa tudi prednostne delnice tukajšnje električne družbe, ki lastje ulične ter izvenmestne električne proge poleg velikih električnih central. Te naprave oskrbujejo z električno silo veliki del države Wisconsin z vsami uličnimi in medmestnimi električnimi programi, kakor tudi zgornji del Michigan. Družba, ki tvori v resnici eno mogočno celoto v obliki velikega, mogočnega trsta, se deli vsled različnih vzrokov v razne takozvane "subsidiaries"; to omogoča udobnejše in varnejše stritje kostrunov. Glavni sedež trsta pa je seveda na Wall streetu.

Ta trust je prodajal vsa leta takozvane prednostne delnice, katere so prinašale po 6½ do 7 odstotkov obresti. Ko je prišlo do poloma, je družba sledila drugim ter prenehala izplačevati oziroma kupovati delnice od onih, ki so jih hoteli prodati iz strahu pred bodočnostjo ali pa, ker so potrebovali denar. Obresti je trust izplačeval redno in finančno stanje družbe je bilo vsa leta na zdravi podlagi — na zdravi to je, da je bilo dovolj gotovine v zakladnici za popolno izplačitev vseh obveznosti.

Te prednostne delnice pa kupujejo že več mesecev, proti plačilu v gotovini, razni špekulanti, oziroma take družbe. Upoštevač vse okoliščine, se mora človek vprašati: Zakaj si skušajo gotovi ljudje, ki imajo ogromne vsote denarja na razpolago, kupiti te delnice?

Vsaka delnica seveda je prodana za mnogo nižjo vsoto, kakor je bila njena prvotna vrednost oziroma kakor je njena faktilna vrednost, upoštevač popolno solventnost družbe. Ljudje, ki te delnice kupujejo, niso otroci, niso neizkušeni špe-

kulanti, to je razumljivo. Kupovalci teh delnic morajo imeti torej prepričanje, da se bliža čas, ko bodo te delnice dosegle svojo polno vrednost ali pa vsaj mnogo večjo vrednost, kot jo imajo sedaj z njih prave lastnike v uradih teh špekulantov.

Tako je tudi z delnicami stavbinskih in posojilnih organizacij. Ko pride lastnik takih delnic v tak urad, sega sprejme hladno, z neko posebno trgovsko svečanostjo; uradnikov obraz je podoben obrazu bankirja, kateri je bil vprašan za posojilo s slabim kritjem. Prodajalec delnic izve predvsem, da je preveč delnic naprodaj; z obžalovalnimi frazami se mu reče, da naj pride kasneje in poskusi svoje srečo. Medtem ko hiti lastnik delnic k drugemu špekulantu, je telefon že izvršil svoje. Končno je žrtve pri volji prodati za beraško ceno...

Potom natančnih večmesečnih preiskav se je dognalo, da primanjkuje v mestu Milwaukee sedaj že več ko deset tisoč stanovanj. Posebni nastavljenici so bili poslani od hiše do hiše; na ta način se je dognalo, koliko tisoč družin živi skupaj — po dve, tri in v posameznih slučajih tudi več v enem stanovanju. To seveda pomeni, da bo prišel čas, ko bo nastala spet divja tekma v gradnji stanovanjskih hiš. To bo pomenilo obenem dvigovanje cen primernih stavbišč — primernih, seveda, in s tem tudi vrednosti primernih posestev.

V tem času pa bo gotova gospoda, ki je zelo patriotična in tudi primerno pobožna, lastnava od revežev pokupljene delnice. Pa bomo lahko s ponosom poročali, da imamo duet več milijonarjev ter da se je prosperiteta povrnila zdrava in krepka.

V nedeljo, dne 20. januarja, proslavlja društvo Sloga št. 16 SNPJ tridesetletnico svojega obstanka. Popoldan se bo vršil zanimiv program z raznimi govori, petjem itd. Za ta pomembni dan se vrše obširne priprave od strani pripravljalnega odbora in tudi posameznih društev.

Fr. Novak.

Zahvala in priznanje

Broughton, Pa. — Dne 11. januarja zvečer se bo vršila zabava v Slovenskem domu v počast Ludviku Zupančiču, ki je dovršil študije in položil izpit ter prejel licenco za pravniški posel ali attorney-at-law. To je prvi Slovenec v Penni, čeprav živi v tej državi nad petdeset tisoč Slovencev, ki je dosegel ta cilj.

Mladi Zupančič se je rodil v Bučni vasi na Dolenjskem v Jugoslaviji dne 9. marca leta 1911. Dekliško ime njegove matere je bilo Mary Plavec. Njegov oče Joe Zupančič, sedaj že mrtev, se je izselil z družino v Ameriko in delal kot rudar.

Ludvik je pohajal ljudsko šolo v Broughtonu in dovršil osemrazrednico leta 1923. Svoje študije je potem nadaljeval na Knoxville Union srednji šoli in graduil na odliko leta 1927. Ker je bil Ludvik vedno marljiv učenec, mu je vodstvo omenjene šole dovolilo \$600 za nadaljevanje študij in stroške. Istega leta

se je vpisal na pittsburski univerzi in dovršil študije leta 1931. Potem je na isti univerzi na pravni fakulteti nadaljeval šolo in absolviral leta 1934. Prihodnjega marca bo star 24 let in je gotovo najmlajši advokat v Penni.

Pripomniti moram, da je bil izvoljen za davčnega kolektorja v Snowden okraju, ko je bil star 22 let. In omenjeni večer, dne 11. januarja, nju bodo rojaki privedli zabavo s plesom in večerjo, katere se bodo udeležili tudi odlični gostje iz Pittsburga in več rojakov iz okolice Broughtona. Mlademu odvetniku želimo veliko uspeha pri njegovem bodočem delu ter da bi ostal vedno zaveden Slovenec kakor dosedaj.

John Dolinar, 52.

Povest iz starih časov

Kenosha, Wis. — Časa imam dovolj, ker sem že šesto leto brez dela, pa sem se domislil, da bi napisal kratko zgodbo iz davnih spominov v starem kraju.

Razkoracen in z rokami v žepih je stal na vaškem križišču Marko, vaški postopač, in brezbržno zrl v jutranje sonce. Na mah so se mu lica razvedrila, ko je ugledal Juro, ki jo je čvrsto ubiral proti njemu, dasi že precej preko petdesetih. Imel je ugled, da je bil prvi v vasi, ki je opustil delo, zato je bil torej prvak med delomazneži.

Na običajni "servus", je vprašal Marka, če ima kaj. Ta je odvrnil, da je šele vstal. Juro je zažvižgal na prste in kmalu se je iz bližnjega kozolca prikazala orjaška postava z razkuštrano glavo na vrhu in se počasi premikala proti njima. Medtem sta se Juro in Marko hitro domenila, da je kuštrava glava na vrsti, da preskrbi pečenko. Ime mu je bilo Jano. Podal se je večini in rekel, da bo on preskrbel par kokoši, kar jim je najbolj teknilo pri prsih.

Naša trojica ni bila natančna pri načinu pridobivanja grošev. Juro je povedal, da je čisto poštenim potom dobil, "samo prebiral je". Ostalima je očital, da sta hitro odšla s svatbe, ko sta se dovolj najedla, on pa je ostal in "nabiral". Pa tudi gospod župnik so bili tam, je dejal Juro, in kako so ga srkali. Starešina je župnika hotel spremiti domov, ker je bil že precej vinjen, a to se je župniku za malo zdelo in je dejal, da gre sam. Res je šel sam, toda nikamor ne bi bil prišel v temi, ako se mu ne bi Juro ponudil in ga spremil v kaplanijo. Župnik je segel v žep, želeč Juri dati desetico, pa se je lepo vsulo iz žepa in zvenketalo po tleh in Juro je veselo pobiral. Mali drobiž je dal župniku, večjega pa je spravil v svoj žep, ker Juro je verjel v pregovor, da še Bog je sebi brado najprej ustvaril.

Juro je Marku dal dva goldinarja in dejal, naj gre po močno alivko, da se malo okrepčajo. V vasi je bilo vse tiho, ker se je pooblašilo in pričelo deževati. Janez Kovač, najtrdnjši kmet v vasi, je pridno delal v senožeti, doma pa je pustil le hlapca, ki je v kovačnici dremal. Tu se je nudila Janu lepa prilika. Zlezel je v kokošnjak, kure so se prestrašile, tako da je njihovo kokodakanje zbudilo hlapca, ki je urno stopil pogledat kaj se godi. Medtem je Jano že nesel par kokoši, hlapec pa je začel klestiti po Janovem hrbtišču, da je bilo groza. Hlapec je potem Janota zaprl v svinjsko stajo.

Na nebu se je pokazalo sonce. Bilo je poldne in kmetje so se vračali s polja. Hlapec je pripovedoval svojemu gospodarju, kar se je zgodilo in kaj je doživel. Janez je stopil pogledat aretiranca v svinjaku in v njem spoznal Jano. Na Janovo prošnjo, da sta bila z Janezom v mladih letih prijatelja in celo šolca, se je Janezovo srce omehčalo in ga ni javil oročnikom. Jano se je lepo zahvalil in obljubil, da bo priden. Ubral jo je z dvorišča na svobodo. Na obestnem kamnu je videl Lipeta, vaškega prismuknjence, ki je stal v pozni svečanosti in blagoslovljavi nevidne duhove po zraku. Jano pa je korakal najprej k studencu, kjer sta zaman čakala njegova tovariša, da jima prinese kurjo pečenko. Zalostno jima je pripovedoval svoje doživljanje, o na dva pa sta padla po njem, ker jima ni drugega prinesel kot le neprijeten duh po kokoših in praških. — Frank Turk.

Kaj je z novim koledarjem

Reforma koledarja je že dalj časa v zastoju, to se pravi v ozadju in ne več v ospredju kakor je bila pred štirimi ali petimi leti, ko je bilo predloženih komisiji Lige narodov čez 200 osnutkov novega koledarja. Pred kratkim so poročali iz Washingtona, da so krogi, ki so se organizirali za reformo koledarja, stalno na delu. Če se danes malo ali nič ne ališči o tej reformi, ni krivda teh krogov, temveč vlad in drugih faktorjev, ki so silno počasni ali pa naravnost nasprotni reformi koledarja.

Ob prvem valu propagande za novi koledar je imel trinajstmesecni koledar mnogo pristašev tudi v Ameriki. V Evropi so zelo razpravljal o tem koledarju. Ščasoma se je ta ideja ohladila. Velika opozicija proti 13-mesečnemu koledarju je bila v katoliških deželah; prav za prav katoliški krogi nasprotujejo vsaki reformi koledarja, ki hoče radikalno stabilizirati njihovo praznike.

Kljub temu gibanje za novi koledar persistira. Komisija Lige narodov za reformo koledarja še obstoji, dasi ni dosti ališiti o njej. Liga ima vsakor preveč drugih in nujnejših poslov in si misli, da koledar lahko čaka.

Leta 1930 je bila organizirana "World Calendar Association" za reformo koledarja in kakor vse kaže, je ta organizacija do danes pokazala največ uspeha. Razširjena je po vseh večjih deželah sveta, vendar je najmočnejša v deželah z angleškim jezikom in tudi v Združenih državah ima precej pristašev.

Ta organizacija propagira revizijo koledarja, ki ni tako radikalna kakor so nekatere, zato upa na uspeh. "Posebnost te revizije je razdelitev leta na štiri enake četrti. Prvi mesec vsake četrti (januar, april, julij in oktober) ima po 31 dni, ostala dva meseca vsake četrti — to je vsi drugi meseci v letu — pa po 30 dni. Vsaka četrt ima 18 tednov ali 91 dni oziroma 18 tednov in 7 dni čez teden; vsak mesec ima 26 dni čez teden. Po tej razdelitvi preostane v navadnem letu en dan, ki naj bi bil "stare leto" med 30. decembrom in 1. januarjem in v koledarju naj bi bil ta dan označen za "December Y". Posebni dan v prestopnem letu naj bi pa bil "Prestopni dan", ki bi prišel med 30. junijem in 1. julijem.

Kar je v tem koledarju važnega, je stabilnost datumov po četrtih. Začetni meseci vsake četrti se vedno začnejo na nedeljo in končajo na torek. Februar, maj, avgust in november se vedno začnejo na sredo in končajo na četrtek, dočim se marec, junij, september in december vedno začnejo na petek in končajo na soboto.

Stabilizirani so tudi ameriški državni prazniki. Na primer novo leto bi bilo stalno nedeljo in 4. julij stalno na sredo. Prav tak so stabilizirani cerkveni prazniki. Prehod iz starega koledarja v novega bi bil lahek, ker v novem koledarju ostane dvanajstmesecno leto. Edina novost bi bil dan "starega leta", ki bi bil brez datuma in prav tako "prestopni dan" vsako četrto leto. Ta dva dneva — da ne bi motila štetja in časa — bi lahko naredili za praznika.

Organizacija je storila pritisk na ameriško vlado in še posebej na predsednika Roosevelta, naj se zainteresira za ta koledar in vpliva na komisijo Lige narodov, da ga priporoči vsem civiliziranim državam v osvojitve.

Kuhinja pred 400 leti

Zgodovinske knjige in junaške pesmi poročajo le sem in tja o vsakdanjih zadevah. Če hočemo n. pr. zvedeti, kakšne so bile kuhinje naših prednikov pred 400 leti, moramo seči po drugih virih.

Francoski raziskovalec Durand je proučil 2500 inventarjev in je iz tega sestavil seznam o kuhinjskih potrebščinah, ki so jih uporabljali gospodinj in kuharice v dobi reformacije. Opazil je bilo še v začetku 15. stol. pod plaščem kamina. Njegovo dno je bilo pokrito spočetka s kamni ali opekami, pozneje z mavcem, neka naredba iz l. 1485 je zapovedovala uporabo železa. Ognjišče je bilo čisto okraшено z reliefi svetnikov in svetnic. Pod kaminskim plaščem je visel na težki, okrašeni verigi bakren kotel, dalje so visele tu velike vilice za pečenje, različni, klešče in lopate. Kotel je počival na posebnem stojalu nad ognjem, lončeni piskri so stali na trinožnikih, ki so se imenovali ponek "dekile". Sploh so kuhinjskemu orodju radi dajali ime služabništva, "hlapec" se je imenovalo n. pr. leseno stojalo, "hlapec" pa neka vrsta omare za orodje. Mnoge potrebščine, ki so bile spočetka groteskne v svojih oblikah in velikostih, so že okrog l. 1500 dobile še danes običajno obliko.

Uho pozimi

Ali si naj pozimi ušesa zamašimo z vato? Odgovor na to čisto vprašanje je v splošnem zanikajoč, seveda za zdrava ušesa. Vata ovira sluh in mehkuži sluhovne organe. Neredko sega tudi pregloboko v uho in draži kot tuje telo kožo.

Vato nosimo samo med boleznimi v ušesih, posebno pri tokih. Stalna uporaba vate pa je seveda priporočljiva tudi osebam, ki imajo zaradi nekdanjih bolezni v ušesih luknjo v membrani. Zamašek prepreči v tem primeru, da bi prišla prah in druga nesnaga v uho ter povzročila tam vnetja. Takšne osebe naj pazijo tudi pri umivanju in kopanju, da bi jim voda ne prišla v uho, saj ni voda skoraj nikoli čista in prosta bakterij. Vsako ponesnaženje srednje ga ušesa pa povzroča vnetja, mrzlice, bolečine, gnitje in kar je še takšnih posledic.

Ta mlad zamorec je bil rešen iz rok podivjane drhali, ki je zaigrala sodnijsko poslopje v Shelbyville, Tenn. Drhal so razpršili milničniki, ki so oddali več strelcev in ubili štiri osebe.

Ivan Jontez:

Pripovedka brez naslova

Ko je solnce jutraj pogledalo iz za obzorja, je uzrlo na beli cesti še mladega popotnika, ki pa se je pomikal dalje nalič betenemu starcu, kateremu so leta in trpljenje upognili hrtenico in omajali sklepe v kolenih. Čez obraz utrjenega, izčrpanega mladega popotnika je bila razlita pekoča grenkoba prvega razočaranja in v njegovih očeh je tlela živa žrjavica bolečine, ki mu je razjedala dušo in srce.

Solnce se je čudilo: tako mlad pa tako beten! Le kaj ga tare, tako mladega, v cvetu let? Škoda, da se ne utegne sestati s svojo potepuško posestrimo Luno, ona bi mu nemara vedela povedati, kaj tare tega mladca...

Toda solncu ni bilo treba čakati sestanka z nočno nebesno vagabundko, kajti mladi pevec je medtem prispel v prvo vas ob cesti, kjer so ga obstopili v pesmi skrivne lepote željni ljudje ter ga zaprosili, naj jim zapoje. Pevec je najprej žalostno odmahnil z glavo, ko pa ljudje le niso odnehal, se jim je podal, udaril po strunah ter zapel. Toda jo! tako žalostna je bila njegova pesem, sama grenkoba in jedko razočaranje sta zvenela iz nje, jedva enkrat je zazvenel iz nje komaj slišen zvok rahlega upanja, kateremu pevec vzlic trpkemu razočaranju in morečemu dvomu ni šel dal povsem slovo.

Zdaj je solnce razumelo mladeničevo potrost in žalost.

Ogoljufan! Da, svet je goljufiv, to ve tudi solnce, da si ne ve toliko o varljivosti človeške sreče in goljufivosti sveta kot ve nočna vagabundka luna... Da, da, vseppek se goljufajo na tem ubogem svetu...

Ljudje pa niso razumeli mladega pevca, niso slutili njegove bolečine, niso mogli in marali videti izvora njegovemu razočaranju in trpkim dvomom. "Preveč žalostno poje!" so govorili ter si mašili ušesa. Kdo bi poslušal to čmeravo intencijo!

Mladi pevec je potoval dalje od vasi do vasi in od trga do trga in povsod je moral peti, toda ljudem njegova pesem ni ugajala; preveč žalosti, razočaranja in dvoma je bilo v nji in ni poškodovali radosti in neizčrpane, slepega upanja, ki ljudem tako ugaja. Le redkokdaj je naletel na dovzetno dušo, v kateri je njegova pesem našla ugoden odmev in trohico razumevanja.

Ob tretji obletnici svojega prvega velikega razočaranja pa je srečal Janko Ljubko, temno-črno črnolasko Miro, čije topli, božajoči pogledi so tako čudežno vplivali na njegovo ranjeno srce, da je v njeni bližini čisto pozabil svojo nesrečo, Rožo in njeno grdo nezvestobo in da se je imel za najbolj srečnega človeka pod solncem, ko ji je smel reči: ženičica moja!

Le prekmalu pa je moral Janko spoznati, da je sreča čudno muhasta stvar, prav tako boleča kot božajoča in prav tako grenka kot sladka. Ni bil še dolgo poročen, ko so začele kapati v kupo njegove sreče prve kaplje grenkobe in rastjočega razočaranja.

Prva kaplja grenkobe je prišla od zavistnih ljudi. Mirni starši so bili bogati, njena dota velika, zato so zlobneži namigovali, češ, z njeno doto se je poročil za nepridiprav, pridanič in nemanč, ne z njo.

Druga kaplja grenkega strupa so mu pripravili Mirni starši, bratje in sestre, vsi podjetni in praktični ljudje, ki so ga sovražili zato, ker je bil drugačen, ker je živel drugačno, globokejšo življenje kot oni. Da ni za nobeno rabo, so se jezili ter ga sovražno pogledovali, kakor nadležnega pritepenega berača. Samo brenkal da bi in pel, za pošteno delo da nima smisla. In tako dalje.

Pesem mladega pevca je zopet postala otožna. Ne sovražite me, je prosila, saj vam vendar nisem storil nobenega zla. Vsaj strpn bodite, če že ne morete biti dobri z menoj. Z ljubeznijo vam bom poplačal sleherno dobroto,

ki mi jo boste izkazali. Toda zaman njegove prošnje: oni so jim zaprli svoja ušesa, kajti sovražili so ga, ker jim ni bil podoben.

Najbolj pa ga je razočarala Mira sama: tudi ona ga ni razumela. Ko je s trpkostjo v glasu pel o razočaranju, s katerim življenje biča ubogo človeško bitje in o dvomih, ki so se zavrtali v njegovo dušo, ga je ljubosumno pogledala ter mu ujedljivo očitala, da je več ne ljubi, da ji je nezvest in množino podobnih grehov, kakršne si izmišljajo ljubosumne žene brez duše. In ko ji je poskušal pokazati vzrok svojega razočaranja, ga ni razumela, temveč mu zafrknila pod nos, da je vse skupaj plod njegove domišljije, ki jo je zastrupilo brezdelje in lenarjenje. Kakšnega koristnega dela naj bi se polotil, pa bi ga kmalu minula njegova čmeravost!

Ali dragica, slavicu je vendar namenjeno, da poje, je trpko ugovarjal mladi pevec. Tudi slavic in njegovo petje sta koristna in potrebna življenju.

Bedacek, ti vendar nisi slavec, ptič! se mu je v odgovor zasmejala žena ter ga poljubila kakor mati svojega naivnega otroka.

Janko se je trpko zasmajal. Joj, kolikšen bedak je bil, ko je bil uzri v nji sorodno dušo ter verjel, da je bil našel v nji nekaj, o čemer je bil sanjal vsa svoja mladeniška leta! Ona mu je vendar popolen tujec, kakor on nji! Takšna ironija!

Mladi pevec je postal mrk in redkobeseden, na strune njegove kitare se je začel usediti prah, tudi zlate strune v njegovem čistem grlu so utihnile. Ali jim je s tem ustrežal? Kaj še! Zdaj celo za brenkanje in petje ni več! so se spotikali obenj. Zdaj res ni več za nobeno rabo.

Da jim zaveže jezike, je Janko sklenil poskusiti, da postane njim podoben praktičen človek: postal je trgovski potnik. Kot tak je prišel nekoč v oddaljeno mesto, kjer je srečal Ljubico, ženo trgovca, s katerim je imel poslovne opravke.

Ljubica je bila mlada in lepa. Imela je mladostno svež ljubeč obraz, ki ga je obkrožalo bogastvo težkih vzvalovljenih kostanjevovrjavih las, in mehke rjave oči, ki so se zdele čudovito razumne. Njen glas je bil žametno mehak in nekoliko zamolkel, da se je siljal kot oddaljeno golčanje zaljubljene grlice. Te njene oči in ta njen glas so mladega pevca tako očarali, da je tisti večer na vrtu trgovčeve vile prvič po dolgem času zopet zabrenkal na strune kitare ter zapel. Toda njegova pesem, izprva radostna valed nepričakovane prijateljske srečanja z Ljubico, je kmalu začela postajati otožna ter izzvenevati jedko grenkobo razočaranja in trpko nezaupanje; in ni je še odšel do polovice, ko je njegovo petje utihnilo kot bi odsekal; utrujeno, mračno zamišljeno se je pevec zazrl pred se v večerni mrak.

Ljubica je prva prekinila gluho tišino nastalega molka, ki ga je motilo zgolj šušljanje večerne sape.

"Ali nisi srečen, Janko?" "Srečen?" Pevec še je trpko nasmehnil. "Dvakrat v svojem življenju sem mislil, da sem držal v rokah srečo, o kateri sem sanjal odkar pomnim, a obakrat se je izkazalo, da sem držal v rokah zgolj mavričast mehurček iz milnice, ki se je le prekmalu razplahnil v nič in pustil za seboj samo brezupno praznoto... Ko bi bil človek lahko tako praktičen, da bi se zadovoljil s takimi bleščecimi mehurčki in s pisanimi kamenčki, se sprijaznil z usodo, kakršna je... potem bi nemara lahko bil celo srečen... A kaj, ko se pa človek nikakor ne more sprijazniti s tem, kar je, temveč se brez odhoda lovi za nečem, kar je bil videl v sanjah, kar najdeš samo v sanjah..."

(Dalje prihodnja.)

Peter Strumpe se na pravil kariero

Madžarski napisal Aladar Lazlo

Na hodniku v parlamentu sta se pogovarjala dva časnika. Oba sta bila mlada, plavalasa in mrsava, zraven pa polna slavo-hlepa, le žepi so jima bili prazni.

"Veš kaj, Partos", je menil prvi, "tega počasnega umiranja jaz nič več ne prenesem. Človek bi moral nekaj začeti, da vsaj malo zaslovi!"

"Nemara bi se izselila?" je predlagal drugi. Neizgovornost je skomignil z rameni:

"Ali si norec! Pri nas doma se še najlepše živi. Človek mora le prav začeti..."

"Potem pa začni!"

"Ze — a kako?"

"Postranska reč... Pripelji na primer prvega ministru, ki ga srečaš na hodniku, gorjo klofuto, pa boš videl, kako hitro boš zaslovel. Hehehe..."

Partos se je grohotati temu grotesknemu domisleku na vse grlo in njegovo dobro voljo je nalezl tudi njegov tovariš. V tem razpoloženju sta prišla k buffetu, si naročila žemljo z

gnjatio in popila vrček piva. Ko je Strumpe pogotil poslednji grgljaj, se je obrnil k Partosu. "Kar si mi preje pravil, ni tako slaba ideja... Kako ti bilo, če bi tule na hodniku oklofotal letalskega ministra Panamoviča?"

Zvonec je klical poslance v sejno dvorano. Časnikarja sta šla na galerijo. Strumpe včas se je odvrnil od letalskega ministra. Ta stari lopov bi bil pošteno vreden glasne klofute. To bi bila senzacija! Listi bi poročali o njej cele stolpce. In on sam bi prišel v središče svetovnega skandala. Ko bi pripeljal klofuto, bi moral seveda tudi nekaj reči, na primer: "To imaš za sestanek v Fazanski ulici!" Ali kaj podobnega. Te misli Strumpeja niso več zapustile; njegov sklep je bil storjen.

Vse drugo se je potem kaj hitro odigralo. Proti poldnevni, ko je bilo na hodniku najživahnejše, je Strumpe razburjeno tekal sem in tja. Neposredno pred začetkom se je prikazal letalski minister. Z aktivno pod roko je stopal čez hodnik. Njegove drobne oči so ljubeznivo smehljaje se odzdravljale na pozdrave poslancev in časnikarjev. Zdajci mu je Strumpe zastavil

"Gotovo bi rad intervju!" si je dejal minister na tihem in se je ljubezniveje nasmehnil. Kaj se je potem zgodilo, pa mnogostevilne priče različno popisujejo. Toliko je gotovo, da je Strumpe letalskemu ministru Panamoviču pripeljal dve krepki klofuti in ogorčeno zavpil: "To imaš za sestanek v Fazanski ulici!"

V tej edini točki se izpovedbe očividcev in uhoščevcev popolnoma ujemajo. Panamović se je zgrozil: "Oprostite!" je osuplo zajekal. "Ne razumem..."

Strumpe se je porogljivo zasmajal: "Hahaha... Ali ste siljali, gospodje? Ne razume! Da boste torej vi razumeli: to je za sestanek v Fazanski ulici! Ali zdaj bolje razumete?"

Minister je napravil obupen obraz. Siromak ni vedel, kaj bi. Čutil je samo, da se mu je pripetila strahovita krivica. Poslanec, časnika, parlamentni sluga so se zgrnili okoli njega.

"Neki časnikar je oklofotal letalskega ministra," so govorili nekaj minut kasneje.

"Časnikar Strumpe je udaril ministra Panamoviča v obraz!" se je siljalo čez pet minut.

"Slavni poročevalci Peter Strumpe je letalskega ministra dejansko opsoval!" so pripovedovali četrt ure pozneje.

Panamović se je umaknil v svojo sobo; na hodniku je pa vladala zmešnjava in šum. Vsi so hoteli poslušati junaka dogodka. Toda Strumpe je odmahnil z roko: "Na žalost ne morem o tej zadevi nič natančnejšega izjaviti."

Ko se je seja začela, so člani opozicije nastopili grozeče.

"Takšna sramota! To se lahko samo pri nas pripeti!"

"Letalski minister mora odstopiti! Dol vlada!" je zagrmel neki poslanec v dvorani.

Predsedniku vlade je bilo kar nerodno na njegovem sedežu, razprava o zakonskem osnutku, ki je bil ravno na dnevnem redu, se ni mogla nadaljevati. Na posled je neki član opozicije med viharim ploskanjem zahteval, da mora vsa vlada izjaviti posledice iz afere letalskega ministra.

"Vlada naj odstopi!" se je zalajalo v zboru. "Vlada naj odstopi!... Kaj je počel letalski minister v Fazanski ulici?"

"Fej!" je zarjul neki skrajni levčar.

"Matero se ne bodo več upale svojih otrok puščati na cesti..."

"Panamisti! Zapeljivci otrok! Kako je s sestankom v Fazanski ulici? ... Kako je s klofuto?"

Ko se je nekaj minut nato Strumpe prikazal na časnikarski galeriji, so ga živahno pozdravljali. Razpoloženje je bilo tako živčno, da se je predsedniku zbornice zdelo še najboljše, če se jo prekine.

Večerni listi so z debelimi črkami poročali o skandalu v parlamentu. Največji opozicijski večernik, kjer je bil Strumpe v službi kot slabo plačan poročevalec, je pisal o dogodku pod temle debelim naslovom:

Naš sodrnik Peter Strumpe oklofotal v parlamentu letalskega ministra

Naš priznani žurnalist kot branilec ženske časti. — Ministrski rendez-vous v Fazanski ulici. — Učinek tega razkritja na deželi. — Veliko nerazpoloženje zoper vlado.

Tisti dan je celo glavni urednik snel klobuk pred Strumpejem, ko ga je srečal na stopnicah; podal mu je roko in ga dobrohotno potrpeljal po ramenu.

"Na ja, na ja..." je rekel z velikim razumevanjem. Pozneje ga je dal poklicati k sebi; bil je nenavadno vljuden.

"Zelo bi mi ustreglo," je začel, "če bi se hoteli nekoliko živahneje ukvarjati s politikom. To bi bilo nekaj za vas... Stopite večkrat v klubske prostore raznih strank in v parlament. Vi ste kakor nalašč poklicani, da strmoglavite največje zverine..."

Strumpe se je zahvalil za prijazno bodriljo. Bil je pri vratih, ko je glavni urednik zavpil za njim: "Če potrebujete denarja, kar lepo povejte... Nič strahu... Tudi vašo plačo bomo uredili, da bo prav."

Strumpe se je spomnil, s kakšno težavo je še pred dvema tednoma dobil sto pengov predjemščine...

V kavarni so Strumpeja s pristomilazali drug drugemu. Neka licejka ga je čakala pred stanovanjem in ga prosila za avtogram. Opozicijski jutrnjiki so razpravljali o klofuti letalskega ministra v dolgih uvodnikih. Minister je moral odstopiti in izginiti iz javnega življenja. Zaman je siromak zatrdel, da ni bil nikoli v Fazanski ulici. Nihče mu ni verjel, še njegovi prijatelji ne. Njegov položaj je postal tako nevarčen, da je odločil celo svoj poslanški mandat.

Ta mandat so ponudili — Petru Strumpeju. V svojem programskem govoru je Strumpe izjavil, da se bo zmerom zavzemal za resnico in pravico.

"Kadarkoli bo treba maščevati kak prestopak, bom vselej na mestu," je rekel s povzdignjenim glasom. "In strah me ne bo nobenega še tolikšnega mogočnika..."

Tisočkrat živio mu je bil odgovor. Peter Strumpe se je ponosno ozrl okoli sebe. Zdaj je že sam začel verjeti, da se je v Fazanski ulici res nekaj zgodilo.

"Ali nimate na vrtu nobenega strasila za ptice?"

"Ne potrebujemo ga. Jaz in moja hči sva vedno na vrtu."

"Peter ima pa srečo, dobil je mesto v banki."

"Kaj deš! Ali ga je ravnatelj poznal?"

"Ne, baš to ne!"

Sovjetski polarni raziskovalci obdarili Eskime na otoku Vrangeli, ki se nahaja severno od Sibirije.

Zasliševanja 'tretje stopnje'

Srednjeveške mučilne metode ameriške policije

V zvezi z zasliševanjem dozdevnega morilca Lindberghovega otroka Hauptmanna, so prišle v javnost nova poročila o grozovitih metodah, ki jih uporabljajo ameriške policijske oblasti, da bi iz osumljenцев izvlekle priznanja. To so prošle metode "zasliševanja tretje stopnje", kakor se to imenuje s strokovnim izrazom. Ko se je Hauptman le preveč branil priznati zločin, ki so mu ga očitali, je policija n. pr. dala pripeljati njegovega 10 letnega sina v njegovo celico. Ker to ni zaleglo, si je izmisli, da je ponoči spravila drugega jokajočega otroka pred celnična vrata. Hauptmann je menil, da je to njegov sin, bil je ves iz sebe, a priznal ni ničesar. Ker jokajočega otroka seveda niso imeli vsak čas na razpolago, je policija enostavno posnela otroški jok na gramofonske plošče in jih predvajala pred celico. Z upravičenim ogorčenjem je ameriška javnost nastopila proti takšnemu duševnemu mučilstvu.

Listi poudarjajo, da tako kruto, kakor po ameriških jetniščih, nikjer ne nastopajo proti jetnikom. A že po aretaciji ljudi na policijskih stanicah strahovito prepeajo z žilavkami in palicami. Če prijetih ljudi, iz katerih bi radi izsilili kakšno priznanje, ne prepeajo, jih pa obesažajo z nogami navzgor, ali jih zapirajo v presegete ali ledeno mrzle celice, da se jim že po nekoliko minutah pozna škoda na zdravju. Klofutanje ali vkapanje vode skozi nosnice, pri čemer ujetnika privežejo na gola tla, je nekaj običajnega.

Prav tako je običajno duševno mučenje zasliševancev kakor v Hauptmannovem primeru. Ljudi cele dneve zaslišujejo, ne da jim dali jesti ali spati. Če se zaslišanec zgrudi od utrujenosti, mu dajo za kratek čas mir, čim pa zaspi, ga že prebudijo z batinami. V Chicagu imajo navado, da aretirance toliko časa bijejo z debelo telefonsko knjigo po ušesih, da izpovedo. V Seattlu je v navadi železen drog, na katerega privežejo jetnika, da stoji po 24 ur.

V Bostonu poznajo še druge metode. Tam morajo jetniki bosi teči po železnih stopnicah gor in dol, dokler se ne onesvestijo. Pred kratkim je zahteval neki zločinec pred usmrčitvijo na električnem stolu, naj ga zdravnik preišče. Zdravnik je ugotovil, da je bilo vse njegovo telo pokrito z gnijočimi bulami, ki so izvirale od pretepanja. Če se nesrečnejši brani, se mu godi še hujše. Neredko so na jetnikih ugotovili tudi rane od nožev. Ni čudno, da nesrečnejši v takihnih

okolčinah "priznajo" vse, kar hočejo njih mučitelji zvedeti — tudi če je to priznanje laž. A tudi ni čudno, da se ameriško ljudstvo zgraža nad takimi barbariskimi metodami in zahteva, naj odgovorne oblasti končno tudi v tem pogledu napravijo red.

"Če bi bili moj mož, bi vam dala strupa v kavo!"

"Če bi bili moja žena, bi to kavo — izpil!"

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, so jim to priteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana S. N. P. J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado	Za Člone in Chicago
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... ni	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri člen članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snikati datum za to vrsto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime.....Čl. družna št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družna št.....

3).....Čl. družna št.....

4).....Čl. družna št.....

5).....Čl. družna št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse setmenne posla